

”ELEVERNA FÖRSVINNEN I MÄNGDEN”

En jämförande studie av interaktiv och
linjär dokumentär

“STUDENTS DISAPPEARS IN THE CROWD”

A comparative study of linear and
interactive documentaries

Examensarbete inom huvudområdet
Medier, estetik och berättande
Grundnivå 30 högskolepoäng
Vårtermin 2014

Henrik Ludvigsson

Handledare: Anders B Jonasson
Examinator: Christo Burman

Sammanfattning

Uppsatsen är en jämförande studie av interaktiv och linjär dokumentär. Vad är det bästa med att vara lärare? Vad finns det för problematik i dagens skolpolitik? Detta är några av de frågor som tas upp i dokumentärerna. Syftet med projektet är att söka svar på hur upplevelsen av lärarnas situation skiljer sig om interaktiv dokumentär ställs mot linjär dokumentär. Verklighetsåtergivning blir ett centralt begrepp, hur kan jag som filmare återge och förmedla någons verklighet? För att förstå nya mediers möjligheter blickar uppsatsen både framåt och bakåt på den utveckling som lett fram till dagens tekniska framsteg. Projektet tar avstamp i Bill Nichols teorier om den skapande processen inom dokumentärgenren. Mark Cousins och Kevin Macdonald ger viktiga insikter i hur dokumentärfilmen har utvecklats och vilken tradition den kommer ifrån. Metoden jag använt för att skapa den interaktiva dokumentären bygger på Sandra Gaudenzis teorier om "The hitchhiking mode". Analysen av materialet genomförs genom kvalitativa intervjuer med 10 respondenter. Projektet visar att det finns skillnader i verklighetsåtergivningen mellan interaktiv och linjär dokumentär. I den interaktiva dokumentären får betraktaren överta vissa roller från filmmakaren och detta påverkar både uppfattning av och innehållet i dokumentären.

Nyckelord: interaktiv dokumentär, linjär dokumentär, verklighetsbegreppet, läraryrket, skolpolitik.

Innehållsförteckning

1	Introduktion.....	1
2	Bakgrund.....	2
2.1	Ny och gammal media.....	5
2.2	Principer för nya medier.....	5
2.2.1	Virtuell verklighet.....	6
2.3	Begreppet Interaktiv dokumentär.....	7
2.3.1	Att producera interaktiva dokumentärer.....	8
2.4	Verklighetsbegreppet.....	8
3	Problemformulering.....	9
3.1	Metodbeskrivning.....	9
3.1.1	Interaktiv dokumentärfilm.....	9
3.1.2	Linjär dokumentärfilm.....	9
3.1.3	Etiska aspekter.....	10
3.1.4	Den kvalitativa forskningsintervjun.....	10
4	Genomförande.....	11
4.1	Allt börjar med en bra lärare.....	11
4.1.1	Förarbete.....	11
4.2	Redigering.....	12
4.2.1	Linjär dokumentärfilm.....	12
4.2.2	Interaktiv dokumentärfilm.....	12
4.3	Progression.....	12
5	Utvärdering.....	13
5.1	Intervjuerna.....	13
5.2	Bearbetning.....	14
5.3	Respondenternas syn på läraryrket.....	14
6	Slutsatser.....	16
6.1	Resultatsammanfattning.....	16
6.2	Diskussion.....	16
6.3	Vidare forskning.....	17
	Referenser.....	18

1 Introduktion

Dokumentärfilmare har genom tiderna försökt att framställa olika aspekter av verkligheten. Bill Nichols skriver i sin bok *Introduction to Documentary* (2001) om sex olika berättarmodus eller tillvägagångssätt att utforska och återberätta verkligheten. Exempel på berättargrepp är *voice of God*, *fly on the Wall* eller ledande intervju. Dessa metoder har länge varit ledande inom dokumentärfilmer. Hur filmskaparen än väljer att framställa sin berättelse så påverkas verkligheten av alla val hen gör under processen. Detta gäller alla de olika stegen i den skapande processen. Filmarens egen världsuppfattning påverkar indirekt den färdiga filmen. Det här projektarbetet vänder på begreppen och titta närmare på vad som händer med verklighetsåtergivningen om betraktaren får ta över några av filmarens uppgifter, det kan till exempel gälla valet av material, återgivning och vinklingen i en så kallad interaktiv dokumentär. Betraktaren har fått interagera med dokumentären i stället för att följa en linjär berättelse som är utstakad på förhand. På grund av den tekniska utvecklingen under de senaste 15 åren har nya möjligheter att skapa dokumentärer uppkommit. Höghastighetsinternet, smartphones, interaktiva webben 2.0 är några av de tekniska framsteg som fått oss att interagera med världen på ett helt nya sätt. I samma takt förändras också möjligheterna och förväntningarna på hur man skapar dokumentärer och hur verkligheten framställs i dokumentärer.

Min frågeställning handlar om uppfattningen av verkligheten påverkas av interaktiv dokumentär gentemot en linjär dokumentär? Jag vill titta närmare på hur vi förhåller oss till verkligheten i dokumentärer. Har 2000-talets tekniska framsteg förändrat hur vi tolkar återgivningen av verkligheten? Hur påverkas betraktarens upplevelse av berättelsen när den linjära dokumentären ställs mot den interaktiva?

För att besvara min frågeställning har jag:

- Skapat en interaktiv dokumentär om villkoren för lärare i dagens skola.
- Skapat en kort linjär dokumentärfilm med samma utgångspunkt.
- Genomfört en kvalitativ intervjustudie.

Dokumentärerna tar upp vad det innebär att arbeta som lärare i dag och vad lärarna anser behöver förändras inom skolvärlden. Jag har intervjuat 10 lärare. De uppföljande kvalitativa intervjuerna med 10 respondenter har genomförts med syfte att beröra frågor som handlar om hur lärarnas situation upplevs och utgöra en bred grund för att analysera hur de två dokumentärmetoderna skiljer sig åt i det avseendet.

2 Bakgrund

I inledning till *Introduction to Documentary* beskriver Bill Nichols (2001) hur dokumentärer är representationer av verkligheten vi lever i och delar med andra. Nicholas menar att den sociala verkligheten synliggörs genom de val filmskaparen gör under hans skapande process, det ger oss en förståelse av verkligheten både vad den har varit, vad den är nu och vad den kan bli. Vi som åskådare bestämmer om verkligheten i dokumentärerna är sann eller inte, om vi väljer att tro på det som berättas, menar Nichols (2001:3).

Hur förhåller sig verkligheten till dokumentärerna? De platser och personer vi ser i dokumentärerna kan vi hitta i den verkliga världen och relatera till. Detta skapar en grund som möjliggör för oss att tro att det vi ser i en dokumentär är sant. Bara för att den fanns där innan kameran var där så antar vi det måste vara sant. Nichols anser att det dokumentära greppet tvingar oss att uppfatta det återgivna som sanning och en del av verkligheten. Nichols (2001:3).

Bara för vi tror att dokumentärfilmer återskapar verkligheten är det långt ifrån sant. Mark Cousins och Kevin Macdonald (2006) har i sin bok *Imagining Reality* samlat texter från dokumentärens begynnelse fram till 2000-talet. De har sammanställt texter från olika dokumentärfilmare som tar upp olika aspekter på verklighetsbegreppet. En av pionjärerna inom dokumenterande av verkligheten var bröderna Auguste och Louis Lumière som var verksam under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet. De tidiga dokumentärfilmerna kanske verkar som spontan och återgivande av verkligheten, men i själva verket ligger det i sakens natur att vara iscensatta. En filmkamera var något spektakulärt och det var svårt att filma obemärkt. Lumières film *A Train Arrives at the station* (1895) är ett sådant tydligt exempel som Cousins och Macdonald (2006:18) tar upp, där passagerarna var Lumière familjmedlemmar och de blev tillsagda att agera naturligt framför kameran när de steg av tåget. *Nanook of the North* (1922) av Robert Flaherty är ett annat tydligt exempel. *Nanook of the North* handlar om eskimåer som lever ett isolerat liv i Antarktis och deras kamp om överlevande mot de hårda naturelementen. Cousins och Macdonald (2006:19) påpekar att det är den första lyckade dokumentären som använde sig av fiktionsfilmens klippingstekniker och dess dramaturgi. På det sättet blev filmaren tvungen att gå längre ifrån verkligheten och anpassa sig efter åskådarens intressen, skriver Cousins och Macdonald (2006:19). Problemet är inte att Flaherty använder sig av dramaturgiska effekter utan att han låter sig styras av publikens intressen och skapar falska omständigheter. Flaherty visar upp de traditionella teknikerna av jakt. Faktum var att de flesta eskimåer hade tagit till sig mer moderna tekniker. Detta gjordes på grund av vad publiken önskade att se hävdar, Nichols (2001:4). Cousins och Macdonald presenterar i sin sammanställning den tradition ur vilken dokumentärfilmen som genre är kommen. De processer som styr utvecklingen har såklart haft inverkan på hur dagens filmare förhåller sig till sitt arbete men även på den allmänna uppfattningen om och förväntningarna på dokumentärfilm. I detta arbete skapar deras resonemang en grund för att blicka framåt på 2000-talets tekniska framsteg och nytänkande inom dokumentärigenren. Eftersom boken också presenterar olika inom genren betydelsefulla röster utgör det en viktig källa för inblick in filmarens arbete genom filmhistorien.

Det är viktigt att se dokumentärfilmer med kritiska ögon. Filmarens erfarenheter och avsikter gör alltid avtryck i det färdiga resultatet. Det har genom tiderna gjorts försök att skapa helt opartiska dokumentärer. Möjligheterna till detta har också påverkats av tekniska

framsteg. I början av 1960-talet kom en serie med ny tekniska framsteg att revolutionera dokumentärfilmen. Fram till dess så filmade man med 35mm-kameror som var väldigt klumpiga och begränsade dokumentärfilmarna i deras skapade. Med de nya 16mm-kamerorna, som var betydligt mindre, blev filmarna mer flexibel i sitt arbete. Att kamerorna blev snabbare gjorde att det behövdes mindre ljus än vad som tidigare erfordrades. Detta skapade spontanitet och frihet i dokumentärfilmarnas arbete. Ett av de viktigaste framstegen var det portabla ljudet som innebar att det gick att ta upp ljud samtidigt som det filmades. Den tekniska utvecklingen var början för Direct Cinema (USA och Kanada) och Cinéma Vérité (Frankrike). De representerade två olika ideologier. Båda rörelserna påtalade vikten av direkthet, intimitet och realism (Cousins & Macdonald 2006:249–250).

Förgrundsgestalter inom Cinéma Vérité var Edgar Morin och Jean Rouch. De trodde att kameran kunde fånga verkligheten bättre än det defekta mänskliga ögat. De intervjuade sina subjekt och ingrep konstant med sin kamera som redskap för att utforska verkligheten påpekar Cousins och Macdonald (2006:250). Direct Cinema utvecklades av Robert Drew. Han förhållningsätt var fundamentalt emot intervjuer och Drew ansåg att hans filmteam var så pass mobila att de kunde filma verkligheten utan att påverka den. Drew och hans följare valde objekt som var så upptagna att de glömde bort kamerorna, till exempel John F. Kennedy när han kampanjade för att bli president i *Primary* (1960). Drew skapade ett slags manifest för hur man skulle skapa Direct Cinema-dokumentärer: "Thou shalt not interview; Thou shalt not use commentary; thou shalt not use film lights; thou shalt not stage events; thou shalt not dissolve" (Cousins och Macdonald 2006:250). Direct Cinema och Cinéma Vérité bands ihop av Molly Dineen och Nick Broomfield och nu definieras det som Cinéma Vérité (Cousins och Macdonald 2006:251).

Hur gick det då för Cinéma Vérité strävan efter att inte påverka verkligheten? Det fundamentala problemet med Cinéma Vérité som Stella Bruzzi (2006:73) tar upp är vad skaparna säger att deras verk gör inte nödvändigtvis är vad deras filmer lyckades uppnå. Stella Bruzzi utgör en kritisk röst och hennes bok *New Documentary* (2006) tar upp olika aspekter av dokumentärfilmen. Hon utgår från det betraktaren ser och kan ta del av bortkopplat från filmarens avsikter. Bruzzi blickar framåt och utgör en viktig källa till förståelsen av den tekniska utvecklingens framgång och fallgropar inom dokumentärfilmen. Idag erkänner de flesta utövare enligt Bruzzi (2006:74) att dokumentärer aldrig kan ge en representation av verkliga händelser utan att påverka de faktiska händelserna. Cinéma Vérité misslyckades enligt Bruzzi.

Vérité is a sticking place because it successfully 'proves' two mutually exclusive things: that documentary's driving ambition is to find a way of reproducing reality without bias or manipulation, and that such a pursuit towards unadulterated actuality is futile.

Bruzzi 2006:74

Vi får i stället se dokumentären som ett flöde av olika slags verkligheter som uppnås genom olika slags skapande. Det går inte fastställa en sann verklighet som Cinéma Vérité strävade efter. Nichols (2001) skriver att det finns sex olika modes att skapa dokumentärer samt ett flertal hybrider där emellan. De har alla individuella drag men en gemensam grundtanke, de återger alla aspekter av verkligheten i den värld vi lever i (Nichols 2001:1). Nichols har

kartlagt de olika typer av dokumentärer han anser finns och vilka som är deras särdrag. Dessa kallar han för modes och beskriver på följande sätt:

- The poetic mode – En typ av dokumentär som lägger tonvikt på upplevelse och känsla istället för fakta.
- The expository mode – En typ av dokumentär som adresserar betraktaren direkt, till exempel genom en röst eller text.
- The observational mode – En typ av dokumentär där filmskaparen tar ett steg tillbaka och bara observerar utan att påverka händelseförloppet.
- The participatory mode – En typ av dokumentär där filmskaparen tar en mer aktiv roll och fysiskt agerar i den.
- The reflexive mode – En typ av dokumentär som betonar publikens roll och låter dem se filmen som en representation av verkligheten.
- The performative mode – En typ av dokumentär som till exempel lyfter fram olika versioner/upplevelser av en och samma händelse nära många människors vardag.

Det här är de klassiska sätten att göra dokumentärer enligt Nichols (2001:102-137). Kärnan är att filmerna är linjära med en början och ett slut. De senaste 10-15 åren har teknologin utvecklats mycket. Den utvecklingen som Nichols (2001:85-98) beskriver och som skedde under 60-talet framstår som väldigt blygsam i jämförelse. Även om kamerorna har blivit avsevärt bättre med tiden så ligger den stora förändringen i hur vi idag får tillgång till information. I dagens informationssamhälle har de flesta hushåll tillgång till höghastighetsinternet. Webben har förändrats från statiska webbsidor till att vara interaktiva med webb 2.0. Den har gått från att vara en sekundär leveransplattform för videoproducenter till att bli den grundläggande leveransplattformen för dokumentärskapare (Gaudenzi 2013:13-14). Många människor har idag någon slags smartphone som erbjuder möjligheten att komma åt information när vi är i rörelse. Vi kan kommunicera med världen var vi än är, lägga upp foton, videos och interagera med vänner och kollegor. Idag kan vem som helst skapa digitalt material utan några direkta kunskaper. Med dessa digitala interaktiva plattformar blir skapare uppmuntrade att experimentera med interaktion vilket förändrar formen på dokumentären från att varit linjär till icke-linjär (Gaudenzi 2013:14). Dokumentärer har blivit multimediebaserad i stället videobaserade och har gått från att ha en skapare eller författare som avsändare till att ett stort kollektiv står bakom (Gaudenzi 2013:14).

De modes som Nichols presenterar har haft stor betydelse när det gäller teoretiseringen av dokumentärfilm. Här finns både filmarens och betraktarens roll med. Nichols modes bidrar med att skapa en begreppsvärld att resonera kring. Han skalar ner och analyserar dokumentärfilmen och dess unika förutsättningar.

En annan viktig källa är Lev Manovich och hans fem principer för hur media har förändrats och byggts upp efter nya förutsättningar. Hans principer presenteras utförligare nedan. De utgör en viktig grund för att undersöka hur representationen av en berättelse/verklighet påverkas av vilken dokumentär form den stöps i.

2.1 Ny och gammal media

De interaktiva dokumentärfilmerna möjliggörs av nya tekniska framsteg. Här är det intressant att titta närmare på skillnaden mellan gammal och ny media och hur den interaktiva dokumentären är uppbyggd med nya principer för hur vi skapar media. Vad är det då som konkret förändrats? 2000-talet har fört med sig uppsjö av nya tekniska lösningar. Enligt Lev Manovichs *New Media* (2001:49) är all ny media uppbyggd av digital kod. Alla nya projekt som skapas med hjälp av en dator är uppbyggd av en sifferkod, det vill säga ettor och nollor. Det går föra resonemanget ett steg längre genom att konstatera att även gammal media idag har och kan bli ny media. Detta genom att till exempel analoga filmer förs över till en dator och där omvandlas till digital kod. Allt mer media håller på att digitaliseras och gränserna mellan gammal och ny media suddas successivt ut, skriver Manovich (2001:49)

Marie-Laure Ryan skriver i sin bok *Narrative as Virtual Reality* (2001) att vi tenderar att tro det bara är de nya tekniska framstegen som skapat fenomenet interaktivitet inom media. Ryan däremot menar att så inte är fallet.

... but it is a dimension of face-to-face interaction that was shut off by manuscript and print writing and reintroduced into written messages by the electronic medium, together with several other features of oral communication: features such as real-time (syn-chronous) exchange, spontaneity of expression, and volatility of inscription.

Ryan 2001:204

Ryan (2001) tar i sin bok upp ett tydligt exempel när en pappa läser en godnattsaga för sin dotter. Dottern ställer jobbiga frågor enligt pappan, vilket förlänger kvällsbestyren med att få barnet i säng. För barnet är det däremot ett sätt att fördjupa sig i sagan, helt enkelt att interagera med berättelsen. Barnets frågor är det som skapar grund för en interaktiv berättelse. Carolyn Handler Miller skriver i sin bok *Digital Storytelling* (2008:5) att forskare har en teori om att det tidigaste interaktiva berättandet började redan på förhistorisk tid. Vid lägereldar där berättaren ändrade i sina historier beroende på publikens humör. Interaktivt berättande har alltså varit med länge även om det är först nu det fått nya användningsområden, genom de nya medierna.

2.2 Principer för nya medier

Manovich tar i sin bok upp fem olika grundprinciper för hur de så kallad nya medierna är uppbyggd. Han markerar tydligt i sin text att detta inte är absoluta lagar att följa och poängterar att media i sin natur är föränderlig precis som den digitala värld vi lever i.

Not every new media object obeys these principles. They should be considered not as some absolute laws but rather as general tendencies of a culture undergoing computerization.

Manovich 2001:49

Här följer en presentation av Manovichs fem olika principer:

- Numerical representation – Denna princip innebär att all ny media som skapas idag eller som konverteras till digitala medier är sammansatt av digital kod. Nya mediaobjekt som till exempel en bild, en text, ett videoklipp och så vidare kan beskrivas matematiskt. Innehållet är möjligt att manipulera och förändra genom algoritmer och blir programmerbart.
- Modularity – Principen förklarar hur ny media är en sammansättning av olika mediala element, bilder, ljud, filmer och grafiska objekt. Även om alla har en separat identitet så kan de länkas samman på till exempel en webbsida och bilda en större helhet. Dessa objekt är sedan möjliga att förändra en och en utan att helheten behöver påverkas.
- Automation – Principen för hur man automatiserar media med program. Det finns en låg och en hög nivå av automation. Det är låg automation att till exempel lägga på ett filter i Photoshop. Ett annat exempel återfinns i *Sagan om ringen* och det stora slaget vid Helmsdeap, där var de flesta orcher skapades av ett program som digitalt genererade fram dem. Hög automation är till exempel dataspel som styrs av en artificiell intelligens (AI) där spelet själv automatiserar fram olika events och karaktärer.
- Variability – Ny media är inte statisk utan den är föränderlig. Det kan potentiellt finnas oändliga antal olika versioner av samma mediaobjekt. Detta är en konsekvens av tidigare beskrivna principer. När en mediaobjekt skapas i en dator medför det också möjligheten att lättare förändra innehållet, det är inte längre något fast.
- Transcoding – Principen för hur vi tolkar information inom ny media. När vi tittar på en bild, så ser vi vad bilden föreställer och sätter det i relation till bilder vi tidigare sett och vår kultur. För datorn som visar bilden består den av kod, pixlar, filtyp, färger etc. Vad den föreställer är oväsentligt. Detta beskriver Lev Manovich genom att urskilja två lager, ett kulturellt och ett "computer layer".

Vad ny media innebär är lätt att förstå efter Manovich principer. Jag har presenterat den fysiska världens verklighet utförligt men med den nya tidsålderns tekniska framsteg har det skapats en digital värld. Detta har lett till att en separat digital verklighet uppstått. Ryan tar upp ett antal olika teorier på vad som kan hända med verkligheten i stort. Den så kallade virtuella verkligheten som benämns VR "VR will someday replace reality; VR will never replace reality; VR Challenges the concept of reality; VR will enable us to rediscover and explore reality" (Ryan 2001:1). Ryan kommer slutligen fram till att vi måste vänta tills det nya århundradet har mognat för att se om dessa teorier kommer förverkligas eller inte.

Vad betyder då VR? Det betyder "interactive, immersive experience generated by a computer". Det intressanta som Ryan diskuterar (2001:306) är att vi inte längre bara har en fysisk kropp, utan även en virtuell kropp som vi konstant ändrar, lägger till och presenterar för andra. Den virtuella kroppen impliceras av flertalet mänskliga erfarenheter och

upprätthåller olika förhållande till den fysiska kroppen (Ryan 2001:306). Det jag kan konstatera efter att ha läst Ryans book *Narrativ as Virtual Reality* är att allt vi gör lämnar något slags avtryck också i den digitala världen.

2.3 Begreppet Interaktiv dokumentär

Interaktiv dokumentär är en datagenerad dokumentär som byggs upp på datakod, algoritmer och en interface som kräver något slags lagringsmedia till exempel cd-romer, hårddiskar och databaser. En interaktiv dokumentär kräver att användaren agerar med dokumentären vilket betyder att det är en relationell enhet (Gaudenzi 2013:43). Den interaktiva dokumentären är mycket mer rörlig, skiktad och föränderlig än den linjära dokumentären är. För att förstå vilka möjligheter som finns inom den interaktiva dokumentären tar jag i den här uppsatsen hjälp av Sandra Gaudenzi och hennes avhandling *The Living Documentary* (2013). Avhandlingen tar upp hur filmarens roll blir både återberättare av och medskapare av verkligheten. Grunden för min problemformulering vilar i detta forskningsfält.

Det finns olika tillvägagångssätt för att producera interaktiva dokumentärer. Det kan vara genom en öppen databas där människor runt omkring i världen bidra med sina kunskaper och syn på världen. Eller genom en stängd databas där skaparen väljer innehållet. I den stängda databasen får betraktaren klicka sig genom en bestämd historia där olika val ger tillgång till olika berättelser fast med samma bestämda budskap. I den öppna databasen är möjligheterna oändliga, bara fantasin sätter gränser.

De interaktiva dokumentärerna erbjuder stora variationsmöjligheter. För att kunna greppa den här oändliga strömmen med möjligheter så måste man göra en indelning av olika tillvägagångssätt för dokumentärfilmare att producera interaktiva dokumentärer. Sandra Gaudenzi delar in interaktiva dokumentärer i fyra olika modes till skillnad från Bill Nichols sex modes (Gaudenzi 2013).

- The conversational mode – Innebär att man går igenom en öppen dokumentär med hjälp av en digital artefakt (Dataspel) som simulerar verkligheten baserad på fakta och verkliga händelser. Här finns en eller flera artificiella intelligens att interagera med. Exempel valda av Gaudenzi: *Aspen the Movie Map* (1978) och *America's Army* (2002).
- The hitchhiking mode – Innebär en stängd databas där materialet är bestämt på förhand av skaparen och slutet för resten av omvärlden. Det finns oändliga val som bestäms av algoritmer som slumpar fram scener att se på. Betraktaren interagerar genom olika valmöjligheter t.ex. genom att välja ett visst klipp så kommer fem nya fram slumpartat. Exempel på detta valda av Gaudenzi är: *Love Story Project* (2002-2007), *Journey to the End of the Coal* (2008).

- The participatory mode – Innebär att skaparen väljer ett ämne, lägger ner grunden för skapandet och bjuder in andra människor att ta del av projekt genom att bidra med egna videos och tankar om ämnet. Detta tillvägagångssätt kan få många olika slutresultat. Exempel valda av Gaudenzi: *Life in a Day* (2011) och *Mapping Main Street* (1996).
- The experiential mode – Innebär att man rör sig i den verkliga världen med olika tekniska hjälpmedel som smartphones och GPS-teknik. När befraktaren kommer fram till en bestämd plats aktiveras dokumentären och det blir möjligt att ta del av informationen. Exempel valt av Gaudenzi: *Rider Spoke* (2007)

2.4 Verklighetsbegreppet

Alla dokumentärfilmare måste förhålla sig till verkligheten. Begreppet är centralt i detta projektarbete och följande problemformulering utgör grunden för tolkning och användning av begreppet. Kärnan i dokumentärfilmen är att återge verkligheten så sant som möjligt. Men det ligger i begreppets natur att agera splittrande. Verkligheten är något subjektivt beroende på utgångspunkt, person, idéer och övertygelser. Filmarens, objektets och betraktarens verklighetsbild är alla närvarande i tolkningen. Dokumentärfilmare har genom tiderna försökt att skapa en så neutral verklighetsbild som möjligt med olika slags filmmetoder. Att skapa en "sann" verklighet är omöjligt vill jag mena men strävan efter detta är desto viktigare i filmprocessen. I detta projektarbete har det varit lärarnas verklighetsbild som är utgångspunkten. Verklighetsbilden av skolan utgår både från den enskilda lärarens personliga uppfattning om sin situation i skolan samt betraktarens mer allmän uppfattning om hur densamma ser ut. I de båda filmerna som detta projektarbete utgår ifrån möts dessa två uppfattningar. I det mötet skapas föreställningen av lärarnas verklighetsbild

3 Problemformulering

Min frågeställning handlar om huruvida 2000-talets tekniska framsteg förändrat hur vi tolkar verklighetsåtergivning i dokumentär media. Jag har undersökt om eller på vilket sätt upplevelsen av verkligheten förändras i betraktarens ögon genom att ställa det interaktiva berättandet mot det linjära. Jag har även titta närmare på vad som skiljer ny och gammal media åt och vad dessa förändringar inneburit.

3.1 Metodbeskrivning

För att kunna besvara min frågeställning har jag producerat en interaktiv dokumentär som baseras på Gaudenzi "The hitchhiking mode" och en linjär dokumentär som bygger på "I or We speak about us to you" (Nichols 2001:18). Begreppet förklaras nedan. Mina dokumentärer behandlar yrkesgruppen lärare. Båda dokumentärerna berör specifik fråga om vad som behöver förbättras i dagens skola. Jag har fokuserat på lärare från mellan- högstadiet i mitt projekt. Urvalet av lärare gjorde jag genom att fråga olika rektorer om deras pedagoger kunde tänka sig att medverka i mitt projekt. Av 30 tillfrågade pedagoger kunde tio tänka sig att medverka. Lärarna i dokumentärerna återfinns i ett brett åldersspann, från relative nyutexaminerade lärare till lärare som har gått i pension. Detta för att få en så bred överblick som möjligt av läraryrket. Jag ville få fram både hur en tidigare generation har sett på yrket och hur man blickar framåt. Människors bild av verkligheten rör sig fritt mellan dåtid, nutid och framtid. Jag ville därför lyfta fram alla dessa aspekter. Av de intervjuade lärarna är det lika många män som kvinnor. Detta är också en viktig del i skapandet av läraryrkets verklighetsbild. Genom dokumentärerna strävade jag efter att skapa en kollektiv verklighetsbild av läraryrket även om detta är något jag tidigare beskrivit som omöjligt. Här blev det ett viktigt medel för att närma mig filmskapandet. Jag tar personligen inte ta någon plats i själva dokumentären utan varje lärare har högt fått repetera den fråga jag ställde till dem.

I den interaktiva dokumentärfilmen har jag använt mig av Gaudenzis mode "The hitchhiking". The hitchhiking bygger på en stängd databas där jag på förhand har valt ut det material som betraktaren kommer få ta del av. Dokumentärfilmen har gjorts tillgänglig på webben och där genereras fyra olika intervjuer för varje besökare på min webbsida. På webbsidan är det betraktaren som har kontrollen. Betraktaren kan välja hur länge hen vill se på varje klipp om hen vill fortsätta se samma person eller gå vidare till nästa. Jag delade in varje intervju i kortare klipp genom en ny specifik fråga så att dokumentären flyter på och inte får en statisk känsla eftersom det är meningen att betraktaren ska interagera med dokumentären. Betraktaren ska helt enkelt inte hinna tappa intresset innan hen har skapat sig en generell verklighetsuppfattning om läraryrket. Det var ett medvetet val att inte ha för långa videosekvenser för att undvika att betraktaren tappade intresse och inte investerade sin tid i min dokumentär.

Den linjära dokumentären kommer vara en mer traditionell dokumentär som bygger på Nichols teori "I or We speak about us to you"(2001:18). Hans teori handlar om hur

filmskaparen genom att distansera sig själv från objektet och låter objekten tala för sig själva (Nichols 2001:18). Filmen är 23 minuter och 28 sekunder lång. Här lyfte jag upp två eller tre personer till varje fråga och fick genom det få en bred överblick av lärarkåren. Dokumentären har inklippsbilder under intervjuerna för att få den att flyta på mellan objekten och för att driva dokumentären framåt.

Att ta upp frågor som rör vår verklighetsbild ställer även krav på att ta in etiskt betänkande i ekvationen. Genom dokumentärfilmerna har jag fått förtroende att försöka återge någon annans verklighet, något jag endast kan sträva efter. Jag är medveten om att min egen världsbild och den agenda jag har när jag skapar dokumentärfilmerna påverkar resultatet. När jag valde ämnet lärare så visste jag i ett tidigt skede vad jag ville med mina dokumentärer. Målet var att göra folk medvetna om hur arbetsituationen ser ut i skolan och hur den kan förbättras. I båda dokumentärerna har jag ett budskap som jag vill ha fram. Tydligast blir budskapet i den linjära dokumentären där jag gör alla val för att skapa en intressant dokumentär inom en begränsad tid. I den interaktiva dokumentären framstår det som att det finns större plats för egna tolkningar och att betraktaren får göra alla val, även om så inte är fallet, det är endast tillgången till material som är större. Min strävan var i båda filmerna att så långt det är möjligt återge verkligheten, så som den framstår för intervjuobjekten, det vill säga lärarna.

Valet att använda den kvalitativa forskningsintervjun som metod bygger på Steinar Kvale och Svend Brinkmanns bok *Den kvalitativa forskningsintervjun* och deras teorier kring ämnet. För att kunna diskutera något så komplext som verklighetsåtergivning så måste man föra ett öppet samtal och inte begränsa sig till slutna frågor. Enligt Kvale och Brinkmann är det i samtalet mellan intervjuaren och intervjupersonen som kunskap produceras (2014:85). Det fenomenologiska perspektivet som ofta genomsyrar kvalitativa studier synliggörs i

... ett intresse av att förstå sociala fenomen utifrån aktörens egna perspektiv och beskriva världen som den upplevs av dem enligt antagandet att den relevanta verkligheten är vad människor uppfattar att den är.

Kvale & Brinkmann 2014:44

Det som är det intressanta för mitt arbete är att få ut hur personer uppfattar verkligheten. Jag ville även ta reda på vad som skiljer i hur mina två dokumentärer uppfattas av respondenterna. Det fenomenologiska perspektivet bygger på halvstrukturerad livsvärldsintervju, en intervju som liknar ett vardagssamtal fast byggs upp genom en specifik teknik och med ett specifikt syfte. Metoden utgår från en intervjuguide som kan innehålla förslag till frågor. Vanligtvis transkriberas intervjuerna och den utskrivna texten utgör tillsammans med inspelning det material som sedan analyseras (Kvale och Brinkmann 2014:45). När jag valde ut respondenter så vill jag ha en så brett underlag som möjligt att jobba med. Därför valde jag att göra ett inlägg på en spelförings webbsida. Slutresultat var att jag fick en bred valmöjlighet mellan olika yrken och åldrar.

4 Genomförande

4.1 Allt börjar med en bra lärare

Tanken på att göra en dokumentär om lärare och deras förutsättningar väcktes när jag gick förbi Skövde kulturhus för ett par år sedan och där utanför såg lärare demonstrera. Deras slagord var ”Allt börjar med en bra lärare!”. Jag började fundera på om detta kunde vara ett lämpligt uppslag för en c-uppsats. Tanken mognade och jag bestämde mig för att göra något från insidan av skolan. Hur upplever lärarna själva sin situation? Politik och bilden av skolan i massmedia blev också viktiga parametrar i mitt arbete. Det vi idag får ta del av i media rör sig oftast kring politiken i skolan, men skolans värld är såklart så mycket mer än bara politik. Filmerna jag så småningom producerade fokuserar mycket på drivkrafter och personliga berättelser men politiken finns med i bakgrunden. Att jobba med verklighetsbegrepp och verklighetsåtergivning var med från början. Att producera två olika slags dokumentärer, en linjär och en interaktiv, kändes som en bra lösning för att skapa en diskussion om den nya medias roll och möjligheter. Detta är frågeställningar som forskare inom fältet längre berört och skapat analysverktyg kring. Men hur påverkas betraktarens uppfattning om läraryrket av att de två metoderna ställs mot varandra?

För att få tag på intervjupersoner började jag med att ringa runt till ett antal skolor på det småländska höglandet. Jag blev inbjuden att komma och presentera projektet på två skolor. 10 lärare valde så småningom att vara med och låta sig intervjuas, en bra grund för mitt projekt. Det är sex lärare från Rosenholmskolan i Forserum och två lärare på Norråsaskolan i Nässjö som medverkar. Utöver dessa är två pensionerade lärare med i filmerna, dessa intervjuer skedde i deras hem, övriga på respektive skola. Jag strävade efter att ha få så stor bredd som möjligt vad gäller ålder, antal år i skolan samt jämn fördelning mellan män och kvinnor. Antal år i skolan blev en viktig parameter eftersom lärare som jobbat många år har ett längre perspektiv på problematiken i skolan medan yngre lärare har annat i bagaget som påverkar hur de arbetar. Vilken skola de arbetar på kan också spela en väsentlig roll, faktorer som arbetsmiljö, ledning, kollegor, etc. För att få in bredd och att arbete inte skulle bli för svårt att genomföra valde jag att begränsa mig till två skolor.

Intervjuerna är allt mellan 15 minuter till 45 minuter långa. Frågorna jag ställde kretsade kring politikens inverkan på lärarnas och elevernas vardag, de är ömsom positivt och negativt laddade. De fem frågor jag ställde till samtliga lärare var:

- Vad är det bästa med att vara lärare?
- Vad är det för negativa sidor med läraryrket?
- Vad är det för problematik i dagens skola?
- Vad är det för problematik i dagens skolpolitik?
- Vad kan förbättras i dagens skola?

Under intervjuerna lät jag de medverkande lärarna upprepa min fråga med syfte att mitt deltagande i filmerna skulle bli så begränsat som möjligt. Detta för att kunna följa Nichols teori om relationer gällande ”I or We speak about us to you” (Nichols 2001:18). Teorin bygger på att intervjupersonen pratar direkt till publiken, det finns alltså inte någon slags

voice of God som driver handlingen framåt, utan intervjupersonernas åsikter upplevs vara grunden för dokumentären och inte filmarens.

4.2 Redigering

Nio av de tio genomförda intervjuerna höll tillräckligt god kvalitet tekniskt och innehållsmässigt för att kunna användas i mina dokumentärfilmer.

Den linjära dokumentären bygger på Nichols teori "I or We speak about us to you". I den medverkar åtta lärare. Dokumentären är 23 minuter och 28 sekunder lång. Filmen inleds med att varje lärare säger sitt namn i ett intro med en time lapse i bakgrunden över en sjö. Time lapse var ett sätt att elegant driva dokumentären framåt och gjorde det möjligt att berätta en intresseväckande dokumentärfilm. Dokumentären följer frågorna i den ordningen som presenteras ovan. I filmen får 2-3 lärare svara på varje fråga och övergången mellan frågorna drivs framåt med inklippsmaterial. Urvalet gjorde jag med tanken på vilka lärare jag fann mest intressanta när jag gick igenom mitt råmaterial. Jag skapade på så sätt min egen verklighetsuppfattning av läraryrket men strävade efter att representera läraryrket i sin helhet. Vissa klipp valde jag helt enkelt bort eftersom jag ansåg att de inte var intressant. Även om målet var att visa upp en så neutral verklighetsuppfattning som möjligt så kändes det viktigt att få fram ett intressant slutresultat. Syftet med filmen var att förmedla vad som behövde förbättras i dagen skola och genom det försvinner möjligheten att skapa en helt neutral verklighetsbild.

Den interaktiva dokumentärfilmen baseras på Gaudenzi mode "The hitchhiking". Här är alla nio lärarna med. Steg ett i skapandet av den interaktiva dokumentären blev att del upp varje intervju i fem delar, efter respektive fråga. Dessa delar samlade jag sedan till en stor interaktiv dokumentär. Jag använde mig av ett program som heter Korsakow för att sammanställa dokumentären, vilket är ett gratisprogram som går att ladda nere på webben. Korsakow skapar en grund för den interaktiva dokumentären och du som användare kan länkar ihop olika videos som sen slumpvis genereras fram. Jag delade upp min dokumentär i fem kategorier. Under huvudklippet visas hela tiden fyra slumpmässigt genererade klipp som betraktaren när som helst kan välja istället för den han eller hon tittar på just då. Då kommer det klippet upp och fyra nya klipp kommer fram i nederkant och så vidare. Det är frågorna som är utgör den röda tråden, och de syns hela tiden som en slags rubrik till klippet som det går att välja mellan.

4.3 Progression

Mycket har hänt under projektets gång fram till skapandet av slutprodukten. Arbetet med att skapa en interaktiv dokumentär har underlättats av de verktyg och modes som tidigare forskare har beskrivit. En stor hjälp i arbetet har också varit att titta på interaktiva dokumentärer. Det största bekymret rent tekniskt har varit hur jag skulle presentera filmerna och då särskilt den interaktiva dokumentären. Olika idéer med hemsida, Youtube har övervägts och skrotats. Min ursprungliga idé var att själv programmera en webbsida med hjälp av Adobe programvaran Dreamweaver. Men jag insåg snart att jag inte

hade den tekniska kompetensen som krävdes för att utveckla en så pass avancerad hemsida. Min nästa idé var att jag skulle använda mig av Adobe Programvaran Muse där man skapar enklare webbsidor och som inte kräver lika mycket tekniskt kunnande. Jag började arbeta med denna lösning och använde mig av Google tjänsten Youtube där man själv kan ladda upp videoklipp. När jag höll på att länka ihop olika videoklipp med Youtube och min hemsida så insåg jag att dokumentären inte fick något bra flöde och även förlorade det slumpmässiga elementet. Slutresultatet blev en stel upplevelse som avbröts med reklamavbrott. Detta tvingade mig återigen att hitta en ny lösning men denna gång eftersom tjänsten jag använde var för simpel. Genom den webbaserade interaktiva dokumentären *Love Story Project (2002-2007)* hittade jag så småningom min lösning att använda programmet Korsakow. Det är inte i närheten lika snyggt som andra dokumentärer jag sett. Fast det var perfekt för mitt syfte. Stor hjälp i arbetet med den interaktiva dokumentären har jag haft av Gaudenzis mode ”The hitchhiking”.

I min linjära dokumentär visste jag hur jag vill utforma den design jag haft i åtanke under hela arbetsprocessen. Jag skulle basera filmen på Nichols teori ”I or We speak about us to you” eftersom den metoden gör det möjligt att utforska lärarnas verklighetsbild. ”I or We speak about us to you” bygger nämligen på att det är lärarna som tilltalar publiken och dokumentärfilmare inte tar någon större plats i dokumentärfilmen. Detta tyckte jag skulle ge en genuin verklighetsbild av läraryrket. Jag följde Nichols teori så väl jag kunde i arbete med filmen men det finns inslag i vissa intervjuer där min röst hörs. Jag upplevde inte att detta påverkade helheten. En del intervjuer hade även sämre vitbalans och även om detta till viss del kunde korrigeras i redigeringsfasen blev intrycket av de intervjuerna lite sämre. Jag kan konstatera att jag under arbetets gång förbättrade min teknik och utförde intervjuerna på ett bättre sätt mot slutet av arbete.

5 Utvärdering

Undersökningen genomfördes med 10 respondenter. Jag skapade ett inlägg på en spelförings hemsida där jag ställde en öppen fråga om någon skulle vilja vara med i en undersökning för mitt examensarbete. Det var 10 personer som kunde tänka sig att delta i min undersökning. Respondenterna var mellan 23-63 år gamla. 3 kvinnor och 7 män. En av respondenterna var född utomlands. De var verksamma inom en stor variation av yrken, till exempel återfinns: Läkare, industriarbetare, administratör, museipedagog, lärare, egen företagare inom IT med flera. Hälften av respondenterna har eller har haft barn i skolan. Tre av respondenterna jobbar själva med barn på olika sätt. Jag återkommer till hur dessa faktorer påverkat bearbetningen av materialet och analysen i stort. Fem personer fick titta på den interaktiva dokumentären och fem personer den linjära dokumentären. Beslutet att bara låta respondenterna se en av filmerna beror på att de båda filmerna är relativt lika varandra och att respondenterna kan få svårt att i sina svar skilja dem åt. Fokus i intervjuerna ligger på upplevelsen av filmerna och deras första intryck av läraryrket. Detta gav mig en bred grund för att kunna jämföra verklighetsåtergivningen och skillnader mellan de olika dokumentära metoderna.

5.1 Intervjuerna

Jag ställde sju frågor till varje individ som är i stort sett identiska till formuleringen. Ibland krävdes det förtydligande av frågorna i de fall respondenterna hade svårigheter att förstå frågan. Frågorna baserades delvis på de frågor jag ställde till lärarna. Det som var viktigt att få fram genom intervjuerna med respondenterna var just vad de som individer genom filmerna skapat sig för bild av läraryrket som helhet. Följande frågor ställdes till samtliga respondenter:

1. Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?
2. Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?
3. Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?
4. Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?
5. Vad får du för inblick i att vara lärare?
6. Vad är den positiva sidan med läraryrket?
7. Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Frågorna utformades med syfte att belysa respondentens uppfattning av läraryrket efter att ha sett filmerna. Jag ville se hur den linjära dokumentären skiljer sig från den interaktiva i det avseendet. Det var därför viktigt att ställa frågor som gav utrymme för respondenterna att med egna ord beskriva till exempel vad det största problemet är i dagens skolpolitik. Jag anser att det är av stort intresse att väga in respondenternas bakgrund och egna erfarenheter eftersom vi människor inte frigör oss från dessa i vår tolkning av omvärlden och dess intryck. En dokumentärfilm är ett sådant intryck och det gäller särskilt i den interaktiva dokumentären då flera av valen lämnas över till betraktaren, mer om detta nedan. Det intressanta i sammanhanget är hur dokumentärmetoderna och det de lyfter fram påverkar verklighetsåtergivningen, eller snarare respondenternas uppfattning om den. Varje intervju varade 6 till 10 minuter.

5.2 Bearbetning

Bearbetningen av intervjumaterialet inleddes med en grundlig analys och transkribering av respektive respondents utsagor. Jag lade särskilt stor vikt vid att fördjupa mig i skillnaden i svar mellan de som hade sett den interaktiva dokumentären och de som hade sett den linjära. De skillnader i upplevelsen av de båda dokumentärerna som jag har kunnat utläsa är följande:

5.3 Respondenternas syn på läraryrket

Efter bearbetning av det material jag fått fram genom intervjuer med respondenter som fått titta på den linjära dokumentären kan jag konstatera en konsensus i svaren på mina frågor. Det finns endast små skillnader i svaren. På fråga 1 som handlade om vad de utifrån filmen såg som det största problemet i skolan lyfte de flesta fram dokumentationen som ett stort problem för lärarna i skolan. Ett annat återkommande svar var att de anser att lärarna har för låga löner i förhållande till det viktiga jobb de utför. När det gäller den interaktiva dokumentärerna framkom inte samma entydighet i svaren hos respondenterna. Tvärtom skiljde de sig ganska mycket åt. Vi tar fråga 1 som exempel igen. Här nämnde betydligt färre av respondenterna dokumentationen som ett stort problem och annan problematik kom fram istället. En respondent nämnde brist på resurser och en annan respondent tolkade det som att det är de stora klasserna som utgör det största problemet. I den linjära dokumentären identifierade bara två respondenter klasstorlek som problem. Fråga 1 gav respondenterna möjlighet att i ett tidigt skede av intervjun få tala fritt om sitt helhetsintryck av problematiken i skolan. Jag hade med i beräkningen att jag med en sådan fråga riskerade att sätta en negativ ton på syftet med dokumentären och vad jag ville få fram genom intervjuerna. I analysen av svaren på fråga 1 blev det tydligt att den statistiska dokumentären genererade begränsade svar även på en så pass öppen fråga.

Det blev överlag tydligt att svaren från de respondenter som sett den linjära dokumentären var med direkt influerade av något som sagts i dokumentären och refererar till detta som svar på frågorna. När det gäller de positiva sidorna med läraryrket, kopplat till fråga 6, gav samtliga 10 respondenter likartade svar. Här lyftes det fram att det är ett viktigt berikande arbete och möjlighet att få följa barnens utveckling. Här gick det alltså inte utläsa någon tydlig skillnad i framställningen av läraryrket genom linjär eller interaktiv dokumentär. Detta kan eventuellt kopplas till att lärarna gav likartade svar på frågan om vad som är det bästa med att vara lärare. Kanske ha det även att göra med en kultur och föreställning på skolorna och ute i samhället om vad som bör vara lärarnas drivkrafter. Respondent 1, som har sett den linjära dokumentären svarade på fråga 6 så här: ” Att man jobbar med det absolut viktigaste som finns. I princip, att man formar och utvecklar unga människor och i hög grad är ansvarig för deras framtid. Jag tror också att om man tycker om att arbetar med människor, så är läraryrket är ett väldigt givande arbete. Respondenten gav här uttryck både för sin egen uppfattning av läraryrket, de positiva sidor som lärarna sa i filmen, samt den allmänna uppfattningen. Dessa tre faktorer samverkar i hög grad när vi tar del av en dokumentärfilm och blir relevanta när verklighetsåtergivning ska diskuteras. Respondenten 2 tog det hela ett steg längre och föreslog efter att ha sett den linjära dokumentären att det skulle bildas ett skolparti med full fokus på skolfrågor.

De respondenter som har barn i skolan identifierade liknande problem oberoende om av vilken av dokumentärerna de sett. I deras svar kom en oro för barnens belastning kring betyg och nationella prov fram.

Vad som även blev tydligt var en tendens från vissa respondenter som såg den interaktiva dokumentären att inte titta klart eller lägga tillräckligt stor vikt vid vissa frågeställningar, särskilt politiken i skolan. En respondent som sett den interaktiva dokumentären kunde inte komma ihåg vad som sagts om politiken. Detta ser jag som ett tydligt resultat, det är upp till betraktaren själv av klicka sig vidare och möjligheten erbjuds att välja bort sådant som upplevs ointressant eller fördjupa sig i det som intresserar en. De respondenter som hade egna erfarenheter av att jobba med barn och unga hade också en tendens att låta sig påverkas av detta i sina svar. Det spelar såklart roll om en själv sett skolan genom sin egen eller sina barns skolgång, om en själv arbetat som lärare eller på annat sätt haft mycket kontakt med skolan. Detta kommer jag återkomma till i diskussionen. Den friaste frågan respondenterna fick var fråga 3, om vad de uppmärksammade mest i dokumentären. Frågan fokuserade var varken positivt eller negativt laddad och hade istället som syfte att undersöka vad som enligt respondenterna stack ut och väckte deras intresse. Här lyfte flera av respondenterna upp sådant som de reagerat på eller förvånats över när det sett filmen. En respondent nämnde efter att sett den linjära dokumentären att han förvånades över att läraren i filmen lyfte fram föräldrarnas vilja att påverka undervisningen som ett problem.

Respondent 8, uppmärksammade efter att ha sett den interaktiva dokumentären att lärarna tänker likadant kring problemen i skolan, men att få lösningar ventileras. Samma respondent tyckte också att det i filmen blev väldigt svartvitt och svarade så här på fråga fyra om huruvida lärarna verkade nöjda med sitt yrke: ” Ja och nej. När de fick frågan vad är bäst med att vara lärare verkar de nöjda med sitt yrke. Men när man frågar om problem eller negativa saker med läraryrket då verkar de väldigt onöjda.” I den interaktiva dokumentären blir också frågorna frikopplade på ett annat sätt. Ordningsföljden som var från början och som till viss del finns kvar i den linjära dokumentären försvinner. I den interaktiva dokumentären slumpas istället klipp fram och betraktaren kan helt välja vilka klipp hon vill titta på.

Något som blev särskilt tydligt och som också var ett förväntat resultat var att de respondenter som sett den interaktiva dokumentären refererade till flera olika lärare i sina svar medan de som sett den linjära dokumentären inte gjorde det i samma omfattning. De som sett den interaktiva dokumentären svarar med en helt annan bredd och det märks tydligt att de tagit del av ett blandat material även om det såklart finns vissa likheter. Bland de respondenter som sett den linjära dokumentären fanns en generell uppfattning om att det läraryrket tagit en ny riktning, att lärarna är stolta över sitt yrke men att politiken sätter käppar i hjulet. Flera respondenter uppmärksammade särskilt att de äldre lärarna som var med förr är mer missnöjda med utvecklingen som skett än vad de yngre verkar vara. Denna reflektion kom inte fram alls bland de som tagit del av den interaktiva dokumentären.

6 Slutsatser

6.1 Resultatsammanfattning

Ett nyckelbegrepp i detta arbete har varit verklighetsåtergivning. Våra förväntningar på dokumentären, i vissa fall historiskt betingade, påverkar på vilket sätt vi ser på dokumentärer idag. Det blev tydligt i intervjuerna med respondenterna att upplevelsen av lärarnas verklighetsbild påverkas av hur dokumentären utformas. I produktionen av den linjära dokumentären står jag som filmare som avsändare. De klipp jag valde att ta med i filmen påverkade direkt hur svaret från respondenterna blev. I den interaktiva dokumentären framträdde en helt annan bredd i svaren. Det som framförallt påverkade respondenternas svar var hur de valt att klicka sig vidare, och om de uppehållit sig vid någon särskild fråga. Resultatet blir att den interaktiva dokumentären får flera möjliga verklighetsåtergivningar medan den linjära dokumentären visar upp en mer generell bild som flera av de som sett dokumentären delar.

Tidigare forskning har visat att de tekniska framsteg som gjorts på medieområdet de senaste 10 åren haft stor inverkan på vårt sätt att konsumera media. När den linjära dokumentären ställs mot den interaktiva som den gjorts i detta arbete framträder inte bara en bild av nya medias möjligheter utan också var vi som betraktare har förväntningar på dokumentära medier. Den tekniska utvecklingen har förändrat medielandskapet och vi är idag framme vid en punkt när vi inte nödvändigtvis bara måste få en verklighetsbild serverad utan vi kan vara med att skapa den genom till exempel en interaktiv dokumentär.

6.2 Diskussion

Att ställa den linjära dokumentären mot den interaktiva har väckt många frågor om hur vi handskas med och förhåller oss till verklighetsbegreppet inom dokumentär media. Dokumentärfilmen påverkas både av filmarens avsikter och betraktarens förväntningar, i det mötet skapas underlag för den diskussion jag fört i detta arbete. Vi är idag vana att navigera i en digital miljö och det är för mig självklart att också dokumentär media ska ta samma steg. Idag är interaktiv dokumentär inte ett särskilt känt fenomen för den stora allmänheten, men vanan finns där i det sätt som vi rör oss på nätet. Det kan liknas vid hur vi på internet konsumerar nyheter, klickar oss vidare från olika klipp på till exempel sociala medier och tjänsten Youtube. Traditionellt sett har dokumentärfilmen följt en linjär struktur, något som tidigare forskning noggrant kartlagt. Bland annat Mark Cousins och Kevin Macdonald intar en historisk position (Cousins & Macdonald 2006). Att blicka tillbaka blir nödvändigt för att förstå hur vi idag förhåller oss till den dokumentära genren. Det är en utveckling som hela tiden rör sig framåt och som nu är framme vid den interaktiva dokumentären där rollerna förändrats, det är inte längre självklart vem som är avsändare, objekt och betraktare. De går in i varandra på olika sätt. Stella Bruzzi för ett mycket intressant resonemang kring avsändaren och dess avsikter. Bruzzi talar om den manipulation av verkligheten som det innebär att göra en dokumentär. Manipulationen är oundviklig när något ska presenteras genom film (Bruzzi 2006). I den interaktiva dokumentären finns manipulationen kvar men ett steg i processen har försvunnit eller snarare lämnats över till betraktaren att styra över. Oavsett om det är en interaktiv eller linjär dokumentär så finns filmskaparens närvaro med och förtroendet för denna spelar en avgörande roll.

Det blir en annan bredd i svaren från respondenterna som sett den interaktiva dokumentären. De erbjuds ett smörgåsbord av olika alternativ att klicka sig vidare emellan, de kan välja att fokusera på en fråga eller försöka få en så bred bild som möjligt. De kan välja att klicka på den person de tycker är snyggast, har roligast min eller den fråga som intresserar dem mest, val som de som sett den linjära dokumentären inte erbjuds. Detta ger såklart betraktaren av en interaktiv dokumentär en känsla av kontroll. Rollerna förändras men filmskaparens arbete finns ändå med i bakgrunden, frågeställningar och urval har gjorts även om de presenteras på ett annorlunda sätt. När jag gjorde dessa två filmer har det varit svårt att välja vilka intervjuer som skulle vara med och vilka frågor som var mest relevanta för att representera läraryrket. De val jag gjorde påverkar såklart hur filmen uppfattas, att välja ut de mest känsloladdade klippen (till exempel slutscenen i den linjära dokumentären) kan vara ett sådant exempel. Jag strävade efter att i så liten grad som möjligt påverka verklighetsbilden. Sandra Gaudenzis mode "The hitchhiking mode" valde jag för att det föll helt i linje med min undersökning.

Undersökningen har en relevans på grund av att vi är på väg mot något nytt inom dokumentär media, vi måste alla ta ställning till hur vi i framtiden ska jobba med och förhålla oss till verklighetsåtergivning. Den virtuella verkligheten tar allt större plats. Marie-Laure Ryans teorier kring detta har varit viktiga för att förstå behovet av att forska kring de nya teorierna och ifrågasätta hur vi skapar dokumentärer i framtiden. Hennes arbete motiverade mig att formulera detta projekt.

Att på detta sätt ställa två dokumentära metoder mot varandra och sedan intervjua respondenter om hur de uppfattat filmerna skapar en bred grund att stå på i analysen av verklighetsåtergivningen. Arbetets trovärdighet ligger i att frågorna till respondenterna utformades och analyserades utifrån deras upplevelser och intryck och inte baserade sig på specifika fakta eller liknande som skulle fram. Den friaste frågan till respondenterna om vad de uppmärksammade mest i dokumentärerna gav också möjligheter för personliga reflektioner att komma fram. Dessa kom fram oavsett om det var den linjära eller interaktiva dokumentären de sett. Detta blir för mig ett bevis på att vi aldrig lämnar vår egen erfarenhetssfär, utan den finns med och påverkar hur vi förhåller oss till saker och ting. Ett exempel från den linjära filmen var att de respondenter som var föräldrar med barn i skolan la särskild vikt vid problematiken kring nationella prov.

6.3 Vidare forskning

För att ta arbetet ett steg vidare skulle det vara intressant att göra olika varianter av interaktiva dokumentärer och ställa dessa dels mot varandra och dels mot olika linjära dokumentärer. Det skulle vara av stort intresse att utföra denna studie i samarbete med andra vetenskapliga ämnen, till exempel filosofi eller psykologi. Detta för att titta närmare på hur vi som människor förhåller oss till frågor om verklighetsåtergivning och den nya teknikens påverkan.

Referenser

Tryckta källor

Bruzzi, Stella (2006) *New Documentary: Second Edition*. London: Routledge

Cousins, Mark; Macdonald, Kevin (2006) *Imagining Reality*. Faber and Faber Limited

Handler Miller, Carolyn (2008) *Digital Storytelling*. Oxford: Focal Press

Kvale, Steinar; Brinkmann, Svend (2004) *Den kvalitativa forskningsintervjun*.
Lund: Studentlitteratur

Nichols, Bill (2001) *Introduction to Documentary*. Bloomington and Indianapolis Indiana
University Press

Manovich, Lev (2001) *The Language of New Media*. Cambridge: MIT Press

Ryan, Marie-Laure (2001) *Narrative as Virtual Reality*. Baltimore and London: The John
Hopkins university press

Webbsidor

Gaudenzi, Sara (2013) *The Living Documentary*. Goldsmiths, University of London. London.
Tillgänglig på internet: http://eprints.gold.ac.uk/7997/1/Cultural_thesis_Gaudenzi.pdf
[hämtad februari 3.2014]

BILAGA Intervjuer

Djupintervjuer med respondenter som sett den Linjär dokumentären.

Respondent 1.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

För det första märker man att dokumentationen verkar vara ett problem som tar upp väldigt mycket tid. Sedan verkar det som lärarna inte känner att de har ett stöd från föräldrar. Alltså verkar det som man arbetar mot föräldrar. Det låter som det är ett stort problem, att man arbetar mot föräldrar. Många tycker och vill liksom influera undervisningen. Men även att arbetsbördan är stor och lönerna för låga

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Att det verkar ett givande yrke men att det finns problem som man borde ta tag i. Men det känns som det finns en problematik i att man helt enkelt är underbetald. I förhållande till det jobb som det faktiskt krävs för att vara en bra lärare.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Jag uppmärksammade mycket det här med att många tar upp att det är ett problem att föräldrar och lärare vill påverka undervisning väldigt mycket. Som utomstående är det ett problem att man i första hand inte tänker på problematiken i läraryrket. Man tänker mycket kring löner och stora klasser. Likaså främst det att människor runt omkring vill påverka utbildning på olika sätt. Just att man tar upp att man jobbar mot föräldrar, det låter väldigt besvärande och som en tråkig situation. Att det är så, att det har blivit så, det är jättekonstigt.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Det är också intressant, för det känns som de yngre lärarna spontant verkar mer nöjda än vad de äldre lärarna verkar. Det är en kvinna som till exempel uttrycker glädje i filmen att hon inte är lärare längre. Medan man ser många yngre lärare som verkar ha en annan passion. Det verkar som de yngre är mer nöjda och de äldre verkar mindre nöjda. Kan bero på de förändringar som har skett i yrket.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Jag tror det är väldigt givande att vara lärare, men jag tror det också det kan bli väldigt tungt. Problemet är när man har ett yrke som det krävs väldigt mycket av en och så uteblir kompensationen för arbete man lägger ner och man får ingen uppskattning. Det är klart man får uppskattning av elever och föräldrar men lönen är ju det man får för sitt jobb. Jag

förstår att det kan vara tufft, att man ger så mycket men sen inte får en bra lön tillbaka. Det känns som ett givande men också tufft jobb.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Att man jobbar med det absolut viktigaste som finns. I princip, att man formar och utvecklar unga människor och i hög grad är ansvarig för deras framtid. Jag tror också att om man tycker om att arbeta med människor, så är läraryrket är ett väldigt givande arbete.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Det känns ibland som politiker inte riktigt har en förankring i arbete och hur det faktiskt ser ut idag. Eftersom jag jobbar inom våden relaterar jag till det att dokumentation blir överväldigande och det låter som det är samma problematik för lärare. I och med den här dokumentationen som blir stor och bara växer hela tiden så hinner man helt enkelt inte att vara lärare i samma utsträckning. Liksom läkare 50 % dokumentation, 50 % med patienterna. Det är en ganska konstig fördelning. Det låter som tiden måste effektiviseras mer och jag tror det är ett stort problem.

Respondent 2.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Ja det jag förstår på lärarna så är problemet, dels lite för stora klasser och dels för lite auktoritet. Också att politiker som bestämmer hur skolan ska skötas inte har så mycket insyn i det själva. Lite om att de har för låga löner för hur viktig deras roll är. Det är vad jag tyckte de nämnde mest.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Att de flesta verkar vara lite missnöjda, inte just med att vara lärare, det verkar de väldigt stolta över. Utan istället missnöjda med hur det skötts och vilken riktning själva läraryrket har tagit. Att det verkar gå neråt och ibland såg man bl.a. annat den här äldre damen som tyckte det blivit sämre och sämre. Och så har man då den här unga tjejen, som har många kollegor, men som ändå tyckte det var bättre tidigare. Att skolan liksom på något sätt har hamnat i en spiral neråt som det inte går att påverka. För det sitter i politikernas händer och de i sin tur är inte riktigt medvetna om hur det ska skötas.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

En liten vilja att förändra och en liten besvikelse, det uppfattade jag mest. Det de sa under intervjuerna var inte så jättemycket positiva grejer. Som nu så vänder det, nu verkar det gå bra och det ska bli spännande att göra detta. Det var rätt så mycket negativ kritik. Sedan var det väl rätt så mycket negativa frågor, just om vad som var pragmatisk. Sådana grejer var väl det jag uppfattade mest. Det jag uppfattade faktamässigt mest var väl, att det har lite med den här politiken att göra och just det med auktoriteten i skolan, var väl också något de sa. Den går ner, den finns inte där längre. Att det är mycket föräldrarna som bestämmer och rektorer som är på föräldrarnas sida. En liten uppgivenhet kan man säga från lärarnas sida.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Ja jag tycker väl ändå de verkar vara nöjda med det, men med en liten besvikelse så att säga. Men de verkar ändå rätt så nöjda och stolta för det de gör. Verkar vilja gå inför det ändå mer, mer helhjärtat så att säga. Och så det tror jag det till och med var någon som sa att man har inte tid att göra allt detta, men man vill ju förändra på nått sätt. Det kändes som lärarna gillade det de gjorde med några minussidor.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Att det är ganska tufft, att det är ett yrke som har en stor arbetsbörd med lite att säga till om och dessutom kanske med en lite låg lön så att säga, mot det de gör. Ja så skulle jag vilja koncentrera ner allting.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Det positiva vad jag förstod efter dokumentären var att de har makten att påverka unga när de är väldigt unga så att säga. Att de speciellt som hon sa, som har skolan från 7 till 9. Vad det nu betyder? Jag förmodar det är förskolan till årkurs nio. Att man redan kan påverka dem i ung ålder och få dem på rätt spår. Det tyckte jag var positivt att de tyckte. De verkar engagerade.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Det är väl som den här tjejen uttryckte det. Det verkar som de som sitter vid politiken inte riktigt varit med om det. De har gått i skolan allihop givetvis, men inte varit med om att stå bakom katedern. Det man känner som åhörare är, att det egentligen borde finnas ett parti som heter skolparitet som bara består av lärare. Som egentligen ska vara med som ett vågmästare parti i varje regeringsskifte, oavsett om socialdemokraterna vinner eller moderaterna vinner. Så det blir en stabil skolpolitik, så det inte förändras beroende på vem som vinner valet.

Respondent 3.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Skulle vilja påstå det är lönen och allt för mycket administrationsarbete och för lite tid med eleverna.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Alldeles för underskattat, inte tillräckligt uppskattat som det borde vara.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Det jag tycker är mest genomgående är respekten och arbetstiderna och det administrativa arbete och för lite tid med eleverna. Det är de stora problemen.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Ja! De yngre verkar mer nöjda med sitt yrke än de äldre som jobbat lite längre i yrket liksom. Den äldre damen och mannen sa att det blivit värre med åren. Att det var bra från början, men blivit sämre de senaste åren. Men över lag skulle jag säga de var nöjda.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Framför allt är det tidspressen och alldeles för mycket elever per lärare om man så säger och man får ta med arbete hem och fortsätta hemma. De har inte tillräckligt med tid.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Som de säger i dokumentären, träffa, prata och umgås med människor på lite andra nivåer. Att man märker att man gör skillnad för dem. De som inte hade haft någon ljus framtid, men ändå kan ha en framtid. Det är det som är bra med det.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

En av dem sa de politiker som har hand om och bestämmer och beslutar inte själva har jobbat som lärare. De kan oftast ta fel beslut, som inte gynnar lärarna direkt.

Respondent 4.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Största problemet var stora klasser och de nationella proven. Med nationella prov blir det för mycket ansvar för eleverna. Inte för mycket ansvar, utan för mycket på eleverna snarare. Det var också mycket mer dokumentation där man lägger upp program åt barnen. Det tar mycket tid helt enkelt, svårt att fördela tiden.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Jag får den uppfattningen att de är ambitiös person. För det kräver mycket tid utav dem och det är väldigt mycket ansvar. För de har ansvar över elever, liksom tar hand om deras framtid och så vidare. Det är väl den uppfattning jag får ungefär. De ska nog vara rädda om sig så de inte bränner ut sig.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Jag tänkte väldigt mycket på att det här med betygen och att det ställdes så stora krav på eleverna. Det tänkte jag mycket på, men kanske för att jag tänker på mina egna barn. Det här med nationella prov. Betyg i tidigare åldrar. Det var väl de bitarna.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Det tycker jag nog att de verkar. Vi hade väl någon lärare som tyckte det var rätt gött att inte jobba som lärare längre. Men i det stora hela verkade alla lärare positiva. De vill vara lärare helt enkelt.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Jag tror det kan vara både vackert och bra. Se hur eleverna formas och så där. Jag tror det är ett skoj yrke helt enkelt men med mycket att göra.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Det är att få jobba med människor och få jobba med dem så intensivt. Bygga dem, liksom skapa dem, formge dem. Ge dem kunskap för resten av livet, bygga en framtid.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Svårt att sätta fingret på vad som var bra med politiken. Det var lättare att sätta fingret på vad som är fel. Det verkade lite som det är förändringar för ofta, så uppfattade jag det liksom. De hann inte bli riktigt genomförda. Det var förändringar för ofta. För att det ska bli bra ändringar krävs att man jobbar med det under en längre tid.

Respondent 5.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Jag tror det är att dokumentationen, alla dokumentation som de måste göra. Jag tror det är oöverstigligt egentligen, för att utbilda våra barn. Jag tror det är bättre, istället för de ska ha kvartsamtal, de kan ha kvartsamtal, men att bedöma barnen, jag tror inte det leder någonstans egentligen. Man kan bedöma barnen ändå. Jag tror inte att det är bra att ha betyg ner till fyran tror jag. Det tror jag inte är bra, låt dem vara barn liksom.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

De har absolut inte en lätt situation, eftersom vi föräldrar, generellt nu då. Vi föräldrar håller på och bryr oss om deras jobb. Jag tror det är dålig uppfostran hemma, finns ingen respekt för äldre, det är liksom ingen dans på rosor att vara lärare liksom. Sedan tror jag det kan vara väldigt intressant om man gillar att hjälpa, framförallt barn då. Jag tror det är väldigt mycket ge och ta där liksom. Jag tror just det här alltså, mycket krav utifrån. Sedan verkar det som rektorerna inte ställer upp riktigt på sina anställda utan går i föräldrarnas fotspår.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Det var något jag blev förvånad över. Just det här med de nationella proven, den där tjejen som tyckte det var skit. Jag tycker också det är skit, det ger ingenting. Det ger en hel del för dem som är bra då. Men de som har svårt i skolan, blir det bara en belastning mest med de nationella proven. Som hon sa där då. Jag tror det kan vara ganska vettigt att inte ha det.

Som mina barn, de blir helt stirriga när det är nationella prov. De pluggar inför varje delprov. Jag tror man inte lär sig på det. Man pluggar för proven sedan glömmer man bort.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Båda ja och nej där, inte helt nöjda. Några där som det lös igenom lite mer på. Nu kom jag inte ihåg vilka det var. Generellt så gillar de sitt yrke. Men som sagt, den här administrativa biten var väldigt betungande uppfattade jag det. Plus att de inte fick uppbackning av rektorn i princip. Föräldrarna hade för mycket makt. Om man fick bort de administrativa bitarna så känns det som att de hade gillat sitt yrke bra mycket mer. Det känns som en mycket jobbig och betungande del. De gillar ju säkert att utbilda folk liksom, alla de som var med, de gillar barn.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Dom jobbar mycket då, kan säga att det finns andra yrkesgrupper som jobbar väldigt mycket också. Fast har mycket mer betalt än vad de har. I den aspekten då skulle de behöva mer betalt, så är de ju. Plus då kanske inte behöva ta med jobbet hem varenda kväll. Till slut kräks man på det. De jobbar i en stimmig miljö, De jobbar med barn, de måste vila liksom.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Just det där att hålla på att jobba med barn måste ju vara en lärares mantra liksom. Det som måste göra att det driver dem liksom. Sedan kanske det är sommarlovet. De sa ju inget om det i dokumentären, men jag kan tänka mig det. Men just det här med att utbilda barn som sedan växer upp till samhällsmedborgare. Det tror jag är drivkraften.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

All den här dokumentationen som de behöver göra. Enligt den där tjejen som attackerade både det och de nationella proven. Det var ett ganska starkt ögonblick kan man väl säga, när du inte fick filma längre. Så uppfattade jag det i alla fall.

Djupintervjuer med respondenter som sett den interaktiva dokumentären

Respondent 6.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Ja det största problemet verkar väl vara pengar. Jag tycker att nästan samtliga i videon som jag såg pratade om pengar. Att det var för lite pengar som gavs till skolan. De pratade om mycket sparande, men ingen verkar veta vad de sparar till eller var pengarna hamnar.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Jag tror att det är ganska svårt för lärare särskilt att vara lärare i nutid. Jag tror det är svårt för elever att fokusera. De flesta lärare som jag fick se verkade ha det bra. Deras elever

verkade duktiga. Eleverna verkade tycka det var roligt att vara i skolan. Men de pratade mycket om att de absolut inte trodde det var så på andra skolor. De pratade om familjer som hade det svårt och kanske elever med invandrarbakgrund. De har lite svårare att anpassa sig, lite svårare att lära sig. Vilket gör det svårare för lärare att lära ut. De pratade om många timmar utöver skolan, utöver undervisningen i klassrummet som de måste lägga. De tyckte det var ganska onödigt. När de hellre hade velat lägga de timmarna på sin planering och göra den bättre och så där. Mycket mera krav än innan.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Jag tror nästan alla, som jag kommer ihåg nu. Faktiskt var lite missnöjda. Alla hade någonting som de kände inte var rätt. Bland annat lönerna, lärarlönerna. De ville höja statusen att vara lärare. Det gör man bäst genom att höja lönen. Det blir mer eftertraktat, fler personer vill bli lärare.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Ja det verkar ju inte vara någon som ångat sig iallafall. En person pratade om att de går en väldigt lång utbildning och sedan tjänar så dåligt, för att ha gått så länge i skolan. Det är väl ett missnöje jag lade märket till. Annars verkar de vara nöjda med eleverna och det här, den biten.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Jag tror det är roligt, men det beror nog helt på vad man är för person och vad man får för klass. Vad är det för människor man möter. Vill de lyssna på dig. Är de svårflörtade, vill de inte lyssna på dig. Tycker du om den utmaningen. Det är svårt att säga. Jag tror inte det hade passat mig särskilt bra som person. Men det har nog sina positiva sidor. Jag skulle tro att det kan vara väldigt givande. Se folk lära sig och se uppskattning, när de har lärt sig något. Och man vet att det är jag som har hjälpt dem dit och så där. Det tror jag.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Positiva sidan är väl att de får möta folk, får hjälpa folk, får helt enkelt lära folk. Sedan var det inget mer.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

För mycket sparande. De drar in på grejer, drar in på pengar. Sedan har vi det här med de ökade kraven t.ex. betyg i lägre klasser, ja större krav på de yngre eleverna. Det verkar inte vara många som håller med om de men regeringen verkar fast beslutna på trycka det vidare. Jag tror helt enkelt att de ställer för höga krav. De drar ner på pengar samtidigt som de höjer kraven. Det blir svårt nå upp till målen. Det kanske hade funkat att höja kraven men då måste de även höja summan pengar som skolan får. Det går hand i hand. Man kan inte höja det ena utan det andra.

Respondent 7.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Dokumentation! Som jag uppfattade det efter att ha sett dokumentären. Det största problemet är all tid som går åt till dokumentation, betygsättning och bristande resurser. Att det inte finns tid för eleverna då.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Jag tycker att de som är lärare och är med i filmen verkar brinna för att vara lärare. Men att de stora problemen väger tungt, så det kanske inte är värt det. Men i en ideal värld, om allt varit annorlunda så hade läraryrket varit mycket värt. De får mycket tillbaka.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Ja det verkar ju tragiskt att det inte går skapa en skolpolitik som gynnar både lärare och elever på bästa sätt liksom. Vem är skolpolitiken till för, kan jag ju fråga mig.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Både ja och nej. De verkar ju nöjda med att vara lärare, de verkar se det lite som ett kall. Men att det är så stora problem, att den vågskålen blir lika tung. Jag träffar ju mycket lärare på jobbet och jobbar ju mycket med barn själv. Men jag tycker det verkar stressigt att vara lärare, både efter ha sett filmen och baserat på egen erfarenhet.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Jag tycker filmklippen ger en god inblick i läraryrket. Både för- och nackdelar blir belysta på ett bra sätt.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Positiva! Det verkar ju vara att så många lärare känner att de gör något viktigt. Att som några lärare sa: Man får följa olika åldrar och se hur de utvecklas. Det kan vara mycket positivt och givande kan jag tänka mig.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Att de inte verkar, som en lärare sa, att politikerna inte har någon erfarenhet av praktiskt skolarbete själva. De ser ett problem som ska lösas. Men att det är mest statistik för dem. Inte så mycket arbetssituationen och som ganska många nämnde. Att det är så låg status på läraryrket och dåliga löner. Det om något är väl en politisk fråga.

Respondent 8.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Ja enligt dem, skulle jag säga. Det största problemet är att lärarna inte har så mycket auktoritet. Att eleverna nästan alltid har rätt. Lärarna har inte stöd från rektorn. Rektorn böjer sig alltid för föräldrar och elever.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Det är jätteviktigt, men samtidigt verkar det väldigt svårt. Ja, man har ingen frihet, man kan inte vara kreativ i yrket, för det finns så många regler. Man vill det bästa för eleverna, men man får motstånd från föräldrar och elever.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Att de tycker nästan likadant alla lärarna, det uppmärksammade jag. De tänkte nästan likadant angående problemen.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Ja och nej. När de fick frågan vad är bäst med att vara lärare verkar de nöjda med sitt yrke. Men när man frågar om problem eller negativa saker med läraryrket då verkar de väldigt onöjda.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Jag tror det är svårt att vara lärare. Man har ingen frihet. Det är ett stort jobb att vara nästan ensam i klassrummet. Ta hand om så många barn. Man måste ju säkerställa att varenda elev ska förstå vad man säger framför klassen.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Att man jobbar med barn. Det är det enda jag kommer ihåg från det jag kollade på, faktiskt.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Det kan jag inte komma ihåg.

Respondent 9.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Efter att ha tittat på filmerna så. Ja det största problemet är väl de stora klasserna och att de är få pedagoger. Eftersom jag är lärare, så upplever jag själv att klasserna ofta är för stora. Att lärarna inte har den tid för varje elev som de skulle behöva. Det finns barn med olika behov i klassrummet och alla ska hänga med framåt på tåget. Det var väl det jag uppmärksammade mest i dokumentären.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Att det är ett positivt yrke. För man träffar mycket barn. Men det är ett stressigt yrke, för det läggs mycket tid på att dokumentera och de ska räkna till överallt. Det händer ganska mycket konflikter mellan barnen som måste redas i.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Det jag uppmärksammade mest, var nog det här med att lärarna inte hinner dricka sitt kaffe. De hinner inte ha rast utan sätter sig vid datorn och jobbar vidare när de egentligen skulle ha rast.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

De flesta verkar nöjda, men de som hade jobbat länge, som hade något annat att jämföra med, tyckte att svenska skolan blivit stressigare. Stressigare än för 20 år sedan. Som specialläraren sa, då hade man inte alla elever inne i klassrummet, utan de som behövde särskilt stöd fick ofta gå till andra grupper.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Att lärare möter många positiva barn som vill lära sig. De känner att de utträttar mycket. Men att yrket ställer många krav och det är stressigt.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Att man träffar mycket barn. Spontana, spralliga och gulliga barn. Det är ju den positiva sidan, annars skulle de inte orka med yrket. Om de inte hade den positiva synen på barn.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Att politikerna inte vet vad de pratar om. De har aldrig varit ute på golvet och jobbat som lärare. De vet inte vad det handlar om.

Respondent 10.

Kan du beskriva så detaljerat som möjligt vad det största problemet i skolan är efter du har tagit del av den här dokumentären?

Det var ju helt klart, det var ju för mycket pappersarbete. Det var det som alla anmärkte på. De som var lite äldre tyckte det var bättre förr.

Vad får du för en uppfattning om läraryrket i sin helhet?

Jag tror det är mest det negativa. Mycket pappersarbete och mycket runt omkring. Stora klasser som gör det svårt att göra ett bra jobb som lärare. Det känns som många saker var jobbiga, lite i onödan också. Som skulle kunna göras på ett smartare sätt förmodligen.

Vad uppmärksammade du mest i dokumentären?

Mest uppmärksammade jag, att det nog var mer negativt än jag trodde. T.ex. så hade jag ingen aning om att man som lärare hade pappersjobb. Mer än och rätta prov och så där. Men att de skulle behöva dokumentera saker och ställas till svars. Och därför kunna ha väldigt mycket anteckningar och bevis. Det reagerade jag mest på.

Tycker du lärarna verkar vara nöjda med sitt yrke?

Ja det tycker jag väl ändå. Förutom de här sakerna som var negativa. Jag tror att det mesta utöver det är bra. De var passionerade många av dem och det är väl därför man har åsikter både negativa och positiva. Det märktes i dokumentärerna.

Vad får du för inblick i att vara lärare?

Jag tror det är tråkigt och tröttsamt. Men det är inget yrke som tilltalar mig. Jag skulle se de negativa sakerna. Som stora klasser, dålig disciplin och att man får för lite att säga till om. Jag skulle inte vilja vara lärare.

Vad är den positiva sidan med läraryrket?

Man får möjligheten påverka barn, influera och lära ut.

Vad är det största problemet i dagens skolpolitik?

Jag tror det är besparingar. Det ska sparas mycket pengar och jag tror inte lärarna får svar på varför det ska sparas så mycket pengar. Det verkar ju okej att spara mycket pengar om man kan motivera det på ett bra sätt. Men de verkar inte ha fått information om det, eller så blundar de för det.